

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 139/2012-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka na neverejnom zasadnutí 21. marca 2012 prerokoval podanie JUDr. H. S., predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, č. k. KP 4/2011-90 z 29. novembra 2011 označené ako „*Námietka predpojatosti proti sudom Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Ladislavovi Oroszovi, JUDr. Ľudmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu*“ vo veci vedenej na Ústavnom súde Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 965/2011 a takto

r o z h o d o l :

Sudcovia Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Orosz, Ľudmila Gajdošíková a Ján Luby nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 965/2011.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 2. decembra 2011 doručené podanie JUDr. H. S., predsedu trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu

Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovateľ“), č. k. KP 4/2011-90 z 29. novembra 2011 označené ako „*Námietka predpojatosti proti sudom Ústavného súdu Slovenskej republiky JUDr. Ladislavovi Oroszovi, JUDr. Ludmile Gajdošíkovej a JUDr. Jánovi Lubymu*“ vo veci sťažnosti Ing. M. T., Ing. O. F., M. Č., Ing. S. W. a T. G. (ďalej len „sťažovatelia“) proti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 965/2011. Navrhovateľ v tomto konaní namieta porušenie základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011.

Uvedené podanie navrhovateľa bolo na hlavičkovom papieri predsedu najvyššieho súdu, ktorý bol na ňom podpísaný v zastúpení navrhovateľa.

V súvislosti s námietkou predpojatosti vznesenej proti sudcovi ústavného súdu Ladislavovi Oroszovi navrhovateľ vo svojom podaní uviedol, že *«sa vecne prostredníctvom médií opakovane negatívne vyjadril k odbornosti a kvalifikovanosti JUDr. Š. H. – najmä v súvislosti s legitimitou zastávania funkcie predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Z mnohých jeho vyjadrení je možno uviesť napríklad správu vydanú S. dňa 15. októbra 2000. L. Orosz uviedol, že „spôsob konania predsedu NS SR H. je podľa neho taký, že by bolo v záujme autority sudcovského stavu, aby ho vo funkcii nahradil niekto iný. V ďalšej správe S. uviedol: „H. mieša jablká s hruškami, a to nielen v podaní na ÚS SR, ale aj pri písaní svojich výhrad osobitnému úradníkovi OSN P. C. H. možno odvolať aj podľa platného právneho stavu a bude to aj v súlade s Ústavou SR, zdôraznil Orosz.“*

Okrem odborných schopností sudca JUDr. L. Orosz spochybnil aj osobnostné kvality JUDr. Š. H. V rozhovore pre denník S. 6. novembra 2002 uviedol: „Ja som už počas svojho pôsobenia v ústavnej funkcii poukázal na to, že na čele Najvyššieho súdu by bola vhodnejšia iná osoba, než je Š. H. K tomuto názoru som dospel na základe činnosti ústavnoprávneho výboru, keď sme veľmi často prichádzali do styku s pánom H.

Niektoré črty jeho osobnosti spôsobujú problémy pri riadení takej závažnej ústavnej inštitúcie, akou je Najvyšší súd, a vyslovil aj mnoho pochybných právnych názorov, čo,

samozrejme, nie je dôvod na jeho odvolanie z funkcie. Pri výkone tejto funkcie však treba mať určité osobnostné predpoklady a tieto podľa mňa pán H. nespĺňa.“».

Svoju námietku predpojatosti proti sudkyni ústavného súdu Ľudmile Gajdošíkovej navrhovateľ v podstatnom odôvodnil tým, že „v súvislosti s rozhodovaním o ústavnosti voľby predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako členka senátu sa bez využitia opozitného vóta vyjadrovala aj k jeho odborným schopnostiam pri vedení tejto voľby Súdnu radou Slovenskej republiky. Bola členkou senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktorý vydal rozhodnutie č. II. ÚS 5/03. V ňom sa na viacerých miestach spochybňuje jeho odbornosť a kvalifikovanosť. Z toho vyplýva dôvodná obava, že JUDr. Ľudmila Gajdošíková má vytvorené vnútorné presvedčenie o nedostatočných odborných schopnostiach a morálnych hodnotách JUDr. Š. H.“.

Námietku predpojatosti vznesenú proti sudcovi ústavného súdu Jánovi Lubymu odôvodnil navrhovateľ skutočnosťou, že vzhľadom na kolegiálnu previazanosť s ostatnými členmi IV. senátu ústavného súdu „možno mať pochybnosť aj o nezaujatosti sudcu JUDr. Jána Lubyho. Tento sudca sa bežne, minimálne v rámci plnenia pracovných povinností stýka s oboma označenými sudcami senátu, vníma ich postoje k subjektom zúčastneným v konaní, teda aj k osobe JUDr. Š. H. a je ich postojmi ovplyvňovaný. Daný vzťah už nemožno považovať za neutrálny, či spoločenský, keď jeho povaha sama osebe vzbudzuje pochybnosti o sudcovskej nezávislosti a nestrannosti.“.

V závere svojho podania navrhovateľ uviedol, že „JUDr. Š. H. je predsedom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý je v procesnom postavení porušovateľa v danej veci. Negatívny vzťah menovaných sudcov k JUDr. Š. H. existuje nielen ako k fyzickej osobe, ale aj ako k predsedovi Najvyššieho súdu Slovenskej republiky – teda k štatutárnemu orgánu sťažovateľa. Opodstatnenosť tejto obavy akcentuje aj rozhodnutie ústavného súdu SR z 20. 10. 2010, I. ÚS 352/2010, ktorým senát ústavného súdu vylúčil sudcu ústavného súdu Ladislava Orosza z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom Ústavným súdom SR pod sp. zn. IV. ÚS 345/2009 vo vzťahu k JUDr. Š. H. – ako účastníkovi sťažnosťou napadnutého konania.“

Predsedníčka ústavného súdu v zmysle rozvrhu práce ústavného súdu platného od 1. marca 2011 do 28. februára 2012 predložila podanie navrhovateľa podľa § 28 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním o a postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) I. senátu ústavného súdu na jeho prerokovanie a rozhodnutie.

II.

Podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nepredpojatosti.

Podľa § 28 ods. 1 zákona o ústavnom súde účastník konania môže vyhlásiť, že niektorého zo sudcov odmieta pre jeho predpojatosť. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli do začiatku ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť najneskôr na začiatku ústneho pojednávania. Ak dôvody, ktoré vedú k vyhláseniu o odmietnutí sudcu pre jeho predpojatosť, vznikli v priebehu prvého ústneho pojednávania, môže ju účastník konania vyhlásiť bez zbytočného odkladu. Na neskoršie vyhlásenie o odmietnutí sudcu pre predpojatosť sa neprihliada a ústavný súd už o ňom nerozhoduje. Podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ide o rozhodovanie v senáte ústavného súdu, o vylúčení sudcu pre predpojatosť rozhodne iný senát; odmietnutý člen senátu nehlasuje. Pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho.

Podľa čl. IV bodu 1 rozvrhu práce na rok 2011 (platného v rozhodnom čase, pozn.) o vylúčení sudcu pri rozhodovaní v senáte podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde rozhoduje prvý senát, ak ide o sudcov štvrtého senátu.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že existenciu neustrannosti sudcu treba posudzovať podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia

a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytoval dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/00). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu, čo znamená, že súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkovi postupoval nezáujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ súd má právomoc o takomto práve rozhodnúť (napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 158/08).

Sudca Ladislav Orosz k námietke predpojatosti podanej navrhovateľom uviedol, že *«1. JUDr. Š. H. námietku predpojatosti proti mojej osobe odôvodňuje v zásade identickým spôsobom ako v iných veciach vedených Ústavným súdom (napr. sp. zn. IV. ÚS 75/09, sp. zn. IV. ÚS 345/09, sp. zn. PL. ÚS 92/2011, sp. zn. PL. ÚS 93/2011, sp. zn. Rvp 449/2011, sp. zn. Rvp 3307/2011) pričom podstata jeho námietky spočíva v tvrdení, že som sa v minulosti (ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky) viackrát negatívne vyjadroval prostredníctvom médií k jeho odbornosti a osobnostným kvalitám, čo zakladá jeho obavy z toho, že aj v konaniach pred ústavným súdom budem k jeho osobe, resp. najvyššiemu súdu, ktorý ako štatutárny zástupca reprezentuje pristupovať negatívne. Vo všetkých uvedených veciach som na ním uplatnené námietky predpojatosti reagoval svojimi vyjadreniami, na ktoré v podrobnostiach odkazujem aj v tomto prípade. Pre ilustráciu uvádzam podstatné časti môjho vyjadrenia k námietke uplatnenej v konaní vedenom pod sp. zn. PL. ÚS 93/2011, v rámci ktorého som v liste z 10. mája 2011 okrem iného uviedol:*

„V súvislosti s mojím názorom, že námietka predpojatosti uplatnená JUDr. Š. H. je nedôvodná, považujem za vhodné poukázať na § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého „Dôvodom na vylúčenie (sudcu, pozn.) nie sú okolnosti, ktoré spočívajú... v jeho rozhodovaní v iných veciach“ v spojení s § 15a ods. 5 Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého „Ak sa námietka týka len okolností ustanovených v § 14 ods. 3, súd na námietku zaujatosti neprihliada...“, ktoré treba podľa môjho názoru vzhľadom na § 31a zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním o a postavení jeho sudcov v znení neskorších

predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ako aj podstatu a účel citovanej časti § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku, primerane uplatniť aj na posúdenie námietky predpojatosti vznesenej v konaní vedenom pod sp. zn.... Podstata a účel citovanej časti § 14 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku totiž podľa môjho názoru spočíva v požiadavke vylúčiť, aby rozdielne právne názory sudcu a účastníka konania, ktorý zaujatosť tohto sudcu namieta, k určitým právnym problémom, ku ktorým sa vyjadrovali v minulosti, a ktoré nemajú priamy či nepriamy vzťah k veci, v rámci ktorej bola námietka zaujatosti vznesená, zakladali dôvod na vylúčenie sudcu z rozhodovania predmetnej veci.

Zároveň považujem za potrebné poukázať aj na skutočnosť, že dôvody, ktoré JUDr. Š. H. uvádza ako dôvody mojej predpojatosti vo veci vedenej pod sp. zn... v konečnom dôsledku sponchyňujú kontrolnú právomoc Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“), na ktorej realizácii som sa v rozhodnom čase podieľal ako poslanec a predseda jej ústavnoprávneho výboru vo vzťahu k výkonu štátnej správy na najvyššom súde, za ktorý v tomto období zodpovedal JUDr. Š. H. ako vtedajší predseda najvyššieho súdu.

Dôvody, pre ktoré mám byť vylúčený z rozhodovania veci vedenej pod sp. zn..., uvádzané JUDr. Š. H., zasahujú podľa môjho názoru aj do Ústavou Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) garantovaného práva poslancov národnej rady vyjadreného v jeho čl. 78 ods. 1 (nestíhatelnosť za výroky pri výkone funkcie poslanca), aj keď uznávam, že ide o výklad extenzívny, ale pritom zodpovedajúci podstate a účelu tohto ustanovenia ústavy. Rovnako tak považujem dôvody mojej predpojatosti uvádzané JUDr. Š. H. aj ako neprimeraný zásah do článku 26 ústavy garantovanej slobody prejavu ako základného politického práva, ktoré v podmienkach parlamentnej demokracie požíva zvýšenú ochranu zvlášť vo vzťahu k poslancom parlamentu.

2. Na rozdiel od námietok predpojatosti uplatnených JUDr. Š. H. v niektorých ďalších veciach považujem vo vzťahu k aktuálnej námietke predpojatosti (obdobne ako napr. vo veciach vedených pod sp. zn. Rvp 449/2011 a sp. zn. Rvp 3307/2011) za potrebné navyše uviesť, že vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 965/2011 nie je menovaný účastníkom (ani vedľajším účastníkom) sťažnosťou napadnutého súdneho konania, t. j. je na ňom len „pracovne zainteresovaný“, keďže ju neuplatňuje osobne, ale len z pozície štatutárneho orgánu (predsedu) najvyššieho súdu, proti ktorému táto sťažnosť smeruje. Táto skutočnosť

len posilňuje moje tvrdenie, že ide o takú námietku predpojatosti, ktorá je zjavne nedôvodná.».

Sudkyňa Ľudmila Gajdošíková k námietke predpojatosti vznesenej navrhovateľom uviedla, že *„Ide o opakovane uplatňovanie dôvodu predpojatosti vznesenej JUDr. Š. H. voči mojej osobe, a preto k argumentom, ktoré uplatňuje k námietke predpojatosti voči mojej osobe, považuje za potrebné opakovane uviesť:*

Nazdávam sa, tak ako som sa už v zásade k obdobnej námietke JUDr. Š. H. o mojej predpojatosti voči jeho osobe opakovane v iných veciach vyjadrila, že takto formulovaná námietka predpojatosti nemá opodstatnenosť.

Ja osobne som sa k odborným kvalitám a morálnym hodnotám predsedu najvyššieho súdu nikdy nevyjadrovala a neviem, z akého zdroja získal tieto informácie a použil ich ako argument mojej predpojatosti voči jeho osobe. Napokon v rozhodnutí označenom predsedom najvyššieho súdu sa žiadne hodnotenie jeho odborných schopností a morálnych hodnôt, na ktoré poukazuje nenachádza. Toto rozhodnutie ústavného súdu je verejne prístupné a každý sa o tom môže presvedčiť.

Rovnako neviem, z akého zdroja získal predseda najvyššieho súdu v súvislosti s rozhodnutím sp. zn. II. ÚS 5/03 informácie o výsledku tajného hlasovania jednotlivých členov senátu. Je nepochopiteľné, prečo chápe predseda najvyššieho súdu využitie separátneho vóta (v námietke používa termín opozitného kvóra) a jeho zverejnenie ako svoju povinnosť, a nie ako právo, ktoré je mi priznané podľa § 32 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov a jeho nevyužitie používa ako argument pri uplatnení mojej predpojatosti voči nemu.

Vzhľadom na to, že mám vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 965/2011 ako členka IV. senátu a sudkyňa spravodajkyňa v danej veci rozhodovať, oznamujem, že námietku predpojatosti uplatnenú predsedom najvyššieho súdu považujem za nedôvodnú a oznamujem, že som spôsobilá a pripravená rozhodovať v predmetnej veci objektívne a nezaujato.“

Sudca Ján Luby k námietke vznesenej navrhovateľom vo svojom vyjadrení uviedol, že ich považuje „so zreteľom na § 27 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov za nedôvodné a nie je mi známa ani žiadna iná skutočnosť, pre ktorú by mohli v danej veci vzniknúť pochybnosti o mojej nepredpojatosti (nemám žiadny vzťah k predmetnej veci, jej účastníkom, ani ich právnym zástupcom).

Napokon dodávam, že samotný kolegiálny vzťah voči ostatným členom senátu vyplývajúci z funkcie sudcu, ktorý má byť v okolnostiach danej veci dôvodom na moje vylúčenie, nemôže podľa môjho názoru predstavovať relevantný dôvod na takýto postup a nemožno z neho bez ďalšieho vyvodiť, že by bol spôsobilý ovplyvniť moje nestranné rozhodovanie.“

Hoci sa úprava vylúčenia sudcu v základných rysoch zhoduje s úpravou obsiahnutou v iných procesných predpisoch, v jednotlivých typoch konania pred ústavným súdom však môžu nastať situácie, na ktoré nemožno celkom mechanicky aplikovať poňatie nestrannosti a nepredpojatosti, tak ako je uplatňované (i) v konaniach, ktorých predmetom je ochrana individuálnych subjektívnych práv (tak to je napr. pri abstraktnej kontrole právnych noriem), alebo (ii) v konaniach, kde je postavenie účastníka konania (jeho zástupcu) iné ako v klasickej procesnej schéme účasti (pozri napr. § 21 ods. 1, 3 a 4, § 49 a § 51 zákona o ústavnom súde).

V okolnostiach danej veci sťažnosť sťažovateľov smeruje proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011. Uvedenú vec v rámci dovolacieho konania prerokoval a rozhodol o nej dovolací senát, ktorému predsedala predsedníčka senátu JUDr. E. S. a ďalšími členmi tohto senátu boli JUDr. L. Š. a JUDr. E. B. (členom uvedeného senátu nebol predseda najvyššieho súdu JUDr. Š. H., pozn.). Predmetom rozhodovacej činnosti tohto dovolacieho senátu najvyššieho súdu bolo rozhodnutie o dovolaní sťažovateľov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 17 Co 160/2007 z 20. novembra 2007, ktorým bolo rozhodnuté o ich odvolaní proti rozsudku Okresného súdu

Považská Bystrica sp. zn. 4 C 703/2000 z 8. marca 2007 vo veci určenia vlastníctva k nehnuteľnosti.

Z tohto pohľadu je potrebné vnímať aj oprávnenie „zástupcu účastníka“ (identifikovaného až na základe výzvy ústavného súdu z 22. februára 2012 v odpovedi predsedu najvyššieho súdu doručenej 9. marca 2012) podať námietku predpojatosti proti vec prerokúvajúcim sudcom ústavného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 965/2011, najmä pokiaľ ide o dôvody uvádzané v tejto námietke. Postavenie predsedu najvyššieho súdu JUDr. Š. H. v konaní pred ústavným súdom vedenom pod sp. zn. Rvp 965/2011, ktorého osoby sa námietky predpojatosti uvedené v podaní navrhovateľa výlučne týkajú, je prima facie iné/slabšie, ako je postavenie vec prerokúvajúceho dovolacieho senátu (o ktorého vec v skutočnosti ide) alebo ako je postavenie priamych účastníkov uvedeného konania pred všeobecným súdom. Za takejto situácie spravidla nemôže obstať námietka predpojatosti vznesená predsedom najvyššieho súdu (prípadne jeho zástupcom), ktorá sa týka výlučne vzťahu namietaných sudcov ústavného súdu k osobe predsedu najvyššieho súdu; osoba predsedu najvyššieho súdu totiž nie je účastníkom pôvodného pred ústavným súdom napadnutého konania, nebol ani členom dovolacieho senátu, ktorý o veci rozhodoval, a nepoukázal na také skutočnosti, ktoré potencionálne mohli nejakým spôsobom súvisieť s predpojatosťou sudcov Ladislava Orosza, Ludmily Gajdošíkovej a Jána Lubyho (členov IV. senátu) vo veci ústavného prieskumu uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 180/2009 z 31. januára 2011.

Po preskúmaní podnetu navrhovateľa I. senát ústavného súdu nezistil také skutočnosti, ktoré by podľa § 27 ods. 1 zákona o ústavnom súde viedli k vylúčeniu uvedených sudcov z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vo veci vedenej na ústavnom súde pod sp. zn. Rvp 965/2011. Ústavný súd aj v iných prípadoch nepripustil námietky navrhovateľa podobného charakteru (III. ÚS 30/2012, III. ÚS 560/2011, III. ÚS 501/2011). Výrokom svojho rozhodnutia preto vyslovil, že sudcovia ústavného súdu Ladislav Orosz, Ludmila Gajdošíková a Ján Luby nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 965/2011.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. marca 2012